

A képekről

Lapszámunk cikkfüggetlen képsorozata ezúttal nem is lehetne függetlenebb az itt megjelenő, a figyelmes tudományosságot és szakmaiságot képviselő szövegektől. Egy húsz évvel ezelőtti kézirat bekezdéseinek kinyomtatott, aztán lefotózott példányait látjuk, azokról olvashatunk össze egy szöveget (ha akarjuk). A kézirat egy akkor még épp létező pedagógiai folyóirathoz érkezett, de nem jelent meg, mert az akkor készülő lapszám sem jelent meg már.

Az írást egy fiatal tanítónő küldte, és nem tanúskodott jókedvről. Amiről tanúskodott, az sem volt éppen szívderítő; a szerkesztő ezért arra gondolt, hogy többszörösen elvonja ezt a szöveget önmagától; széttöredezve kinyomtatja, aztán lefotózza a papírokat amolyan panelkapcsolatos, sötétre hangolt módon. Nem volt ez sem eredeti, sem megfontolt reflexió. Őszinte, másképpen feldolgozhatatlan empátia volt a forrása. És az a jelenség, amelyet az írás tükrözött, így lett (volna) megragadható anélkül, hogy hazudnánk vele.

Más. Az Új Pedagógiai Szemlébe sok jó színvonalú írás érkezik, de sajnos nagyon kevés származik a pedagógia *élményvilágából*, az „együtt vagyunk” organikusan reflektív világából (értsd: ha szerzője onnan is érkezik, az írás már nem erről beszél). Kevés olyan írást kapunk, ahol a legfőbb és talán egyedül *evidensen fontos* fókusz az átélés, és annak elmondhatatlan, mégis megosztásra ítéltetett volta. Amikor mégis számítanánk erre, az adott szöveg gyakran csak a célbeteljesítő pedagógus vagy intézmény megdicsőüléséről kíván szólni – ezt pedig nem szoktuk elfogadni. Ezzel összefüggésben a gyerekek, a „neveltek” tárgyiasítása egyre kifinomultabb és leplezettebb formákban lopózik be és vissza ezekbe a narratívákba is. Elidegenítő nyelvhasználatban, szociális attitűdök és szükségletek dogmatizálódásában, és igen, pedagógiai befolyások sikertörténeteiben. Ez a tárgyiasítás persze ott van abban is, ami nem íródik le; a hiátusokban, elhallgatásokban, vakfoltokban. A húsz évvel ezelőtti képek ezért jutottak eszünkbe. Mindenért, *ami*, és mindenért, *ami nem*, ez a szöveg is jele annak, hogy szinte biztosan elmulasztunk valamit.

Gondolkoztam, hogy itt hogy folytassam. „Jó, jó, elmulasztunk valamit, de pontosan *mi az?*” Akkor Mihály Ottó írása jutott eszembe 2008-ból. Trencsényi László mutatta egy beszélgetésünkör. Íme egy részlet:

„Mindig adjuk a felmentéseket magunknak, módszereket, melyek azt bizonyítják, hogy mi nagyon törekszünk arra, hogy a gyerek részt vegyen ebben a saját fejlesztési folyamatában, s azt mondjuk, hogy ez már nem *az* a pedagógia. Csak egy dolgot nem adunk ki a kezünk közül: a céltételezés problémáját. A célt, azt mindig mi tudjuk, mi tűzzük ki, legfeljebb rengeteg manipulációs rendszert építünk ki, hogy nekünk ne legyen lelkiismeret-furdalásunk, s nota bene a gyerek is jól érezze magát.”¹

És ebbe az egészbe még a hátoldali, alig egyéves dalszöveg is belebeszél.

Veszprémi Attila

¹ Mihály Ottó (2008): Célracionalitás és aszimmetria a pedagógiai alapviszonyban. In: Knausz Imre (szerk.): *Connecting people*. Új Helikon Bt., Budapest.